



Канцеларија
за сарадњу
са цивилним
друштвом



BOS
BELGRADE
OPEN
SCHOOL



Ovaj projekat nansira
Evropska Unija

#ЕУ
ЗА ТЕБЕ

Analiza Izveštaja o ostvarivanju Programa upravljanja Parkom prirode „Stara planina“ za period 2015 – 2019 godina

Dr Dušan Mijović - ing šumarstva Mitko Panić

Uvod

Analiza Izveštaja o ostvarivanju Programa upravljanja Parkom prirode „Stara planina“ za period 2015 – 2019. godina u cilju utvrđivanja razlika u odnosu na Program upravljanja, predstavlja polazni korak u utvrđivanju nepravilnosti koje mogu da se javе. Zbog toga je izvršena detaljna analiza Izveštaja za svaku godinu pojedinačno i zapažanja su tako i prikazivana.

Opšti utisak je da su Izveštaji tipskog sadržaja, čiji je redoslad za poneku godinu promjenjen. Osim toga zapaža se da se za promene broja zaposlenih u parku prirode ne daje objašnjenje, kao i da se često prikazuju radovi koji nisu obavljeni i to tabelarno uz upisivanje 0, što zbunjuje čitaoca i daje privid mnogo aktivnosti. Takođe se prikazuje i deo aktivnosti koji je strogo šumarska delatnost ali bez izveštaja o količinama posečenog drveta, na osnovu čega se vidi konstantno preplitanje sa šumarstvom ali i slabija fokusiranost na zaštićeno prirodno dobro. Ista je situacija i kada se govori o lovištima za koja se daju podaci o pripremi lovnih terena a ne postoje podaci o brojnosti i stanju lovnih i ugroženih vrsta. Poglavlja kao što su: Prioritetni zadaci naučnoistraživačkog i obrazovnog rada imaju gotovo potpuno iste aktivnosti iz godine u godinu; ili kod Promocije vrednosti PP (VI) Upravljanje posetiocima, se ne prikazuje ni okvirna brojka posetilaca, a izrazi *veliki broj posetilaca, meta posetilaca iz zemlje i inostranstva* ne odražavaju stanje, kako je lepo dato za ultra maraton oko 800 posetilaca (na žalost i ovaj broj posetilaca se prepisuje iz godine u godinu).

Ako se posmatra finansijski aspekt, onda se zapaža da se dobar deo aktivnosti finansira iz naknada, čak i aktivnosti koje su iz šumarskog domena, što bi ukazivalo da je prihod parka prirode na značajnom nivou. Osim toga nejasan je i priličan broj vozila koja su nabavljeni, pa čak i po vrsti. Generalno je finansijski aspekt obrađen bez jasnog prikaza, tako da se realna finansijska slika ne može da stekne.



Analiza prema Sadržaju Izveštaja 2015-2019. godina

Uvod

U Izveštajima nije prikazan Sadržaj ni brojevi strana. Tabele nisu obrojčene i krajnje su uopšteno prikazani podaci.

Ciljevi zaštite, očuvanja, unapređenja i održivog korišćenja zaštićenog područja

Ciljevi programa upravljanja su dobro koncipirani, a na osnovu njih izvršeno je grupisanje aktivnosti na:

Čuvanje i održavanje zaštićenog područja

Upravljanje posetiocima skoro nikakvo jer tu aktivnost sprovode – Turističke organizacije, udruženja i drugi po modelu jednodnevnih izleta ili pasažnih obilazaka. Nema brojčanih podataka o posetiocima pa se ne može govoriti o uticaju posetilaca na prostor parka prirode.

Regulisanja imovinsko-pravnih odnosa kao da i nije bilo:

- Nema broja slučajeva
- Vrste i obima rada
- Ciljevi i utrošena sredstva
- Analiza stanja i efekata
- Katastarsko kartiranje promena
- Uvođenje u posed upravljača

Praćenje i unapređenje stanja u PP Stara planina

- Vrlo širok pojam i nedostaju konkretni zadaci u pogledu obima, vrste rada, kao i vremena izvođenja (odnosi se na planiranje kao i na izveštaj - ostvarenje)

Uređenje prostora

- Ne postoji vrsta, obim i dinamika takve aktivnosti; Pitanje je ko određuje pomenute aktivnosti i da li su one u svim slučajevima potrebne i plodotvorne (zbog nestručnosti i lošeg odabira postoji mogućnost kontra efekta, čak i do narušavanja izvornih principa zaštićenog područja)

Zaštita, održavanje, praćenje stanja i unapređenje prirodnih i stvorenih vrednosti

Organizovanost čuvarske službe. Radna jedinica Park prirode „Stara planina“ ima na realizaciji Programa 2015. godine 23 čuvara, 2 referenta i upravnika, ukupno 26 saradnika. Od toga je na teritoriji ŠG „Piro“ 7 čuvara parka i šuma, 5 čuvara parka i revirna tehničara za privatne šume sa rukovodiocem; na teritoriji ŠG „Timočke šume“ Boljevac 3 čuvara parka prirode, 3 čuvara parka i šuma, 4 čuvara parka i revirna tehničara za privatne šume, 1 čuvar parka prirode i lovočuvar sa rukovodiocem. Svi čuvari su položili ispit za čuvara zaštićenog prirodnog dobra.



Jednostrano zastupljeni profil obrazovanja (šumarstvo). Korektno obavljaju službu, shodno obrazovanju i materijalnim mogućnostima. Edukacija kadrova dosta dobra. Treba obratiti pažnju na podatke o čuarskoj službi jer ona nije uvek istog broja, što ukazuje da ih JP Srbijašume, određuje po svojoj proceni količine posla u Parku prirode. Kao primer: 2016 – 26 zaposlenih, 2017 – 13 zaposlenih, 2018 – 13 zaposlenih, 2019 – 15 zaposlenih saradnika.

Edukacija lokalnog stanovništva i zainteresovanih na minimalnom nivou, skoro nikakva.

Godinama je primetno da u zaštićenom području funkcioniše jedino šumarska delatnost, pa je spoj ekonomije u toj delatnosti i upravljanja parkom prirode iznuđena pojava, ali nezadovoljavajućeg karaktera. Potrebne su organizacione promene.

Ne postoji vizonarsko planiranje zasnovano na tradicionalnoj poljoprivredi (nomadsko stočarstvo – ovčarstvo i govedarstvo kao i uzgoj drugih vrsta, prevashodno autohtonih rasa). Uzgoj poljoprivrednih kultura na tradicionalan način ili modelom organske proizvodnje treba da ima potporu u poljoprivrednoj, stručnoj i veterinarskoj službi.

Pravilan predlog odabira načina rada, vrste, dinamike i obima nije u znanju šumarske struke, pa bi je trebalo dopuniti adekvatnim profilima obrazovanja, tj. znanja.

Navedeni troškovnik rada službe upravljanja ne sadrži: Predmer radova (vrsta i obim); Predračun troškova; Dinamiku izvršenja; Ekonomsko-finansijsku analizu, već su samo iskazani u dinarima.

Obeležavanje prirodnog dobra

Obeležavanje zona zaštite je obiman, odgovoran posao i zahteva mnogo veća sredstva nego što upravljač može da izdvoji (potrebni su drugi izvori finansiranja). Međutim, ako ŠG imaju svoju prostornu bazu, zbog čega se onda finansira njena izrada od naknada parku prirode kao Upravljaču zaštićenog područja?

Obeležavanje režima zaštite nedovoljno i više je u službi gajenja, uzgoja i korišćenja šuma. Nedovoljan broj putokaza, informativnih tabli i pokaznog materijala u smislu edukacije posetilaca. Započeto simbolično obeležavanje režima drugog stepena zaštite. Uspostavljanje ulaznih stanica - kapija u zaštićenom području nije adekvatno svuda.





Treba obratiti pažnju na podatke jer se dešava da se obnavljaju iste granice po dve godine. Kao da je režim II stepena (Novo Korito, Suvodol, Papratska reka, Sv. Nikola-Jabučko Ravnište, Vladikine ploče, Jelovica, Rosomač) obeležavan 2018 i 2019. godine, bez pojašnjenja teksta.

Upravljanje otpadom izuzev info tabli o zabrani bacanja često većinom nije realizovano, a ponekad ni plaćeno komunalnoj službi. Upravljanje otpadom potpuno prebačeno na trošak parka prirode iako deo čini otpad koji se stvara šumarskim aktivnostima. Pošto zaštićeno područje mahom pokrivaju šume i šumska zemljišta, materija je regulisana sertifikacijom šuma. U izveštaju uvrstiti podatke ove materije iz FSC standarda.

Ako je upravljanje otpadom „stalna obaveza Upravljača, između ostalog i zbog sertifikacije šuma prema zahtevima FSC standarda ...“ onda se postavlja pitanje da li je cela stavka koja bi većim delom pripadala osnovnoj delatnosti Upravljača – šumarstvu, „natovarena“ parku prirode (finansirana iz naknada) i zbog čega je to tako.

Upravljanju kulturno-istorijskim vrednostima

- Ne postoji registar kulturno-istorijskih vrednosti po vremenu nastajanja, privrednim aktivnostima, veličini značaja na izvornost i tradiciju u okviru parka prirode.
- Lokalne manifestacije i druga kulturna dešavanja su aktivnost turističkih organizacija i udruženja lokalnog stanovništva, ali ne i Upravljača.
- Nema predloga prezentacija ovih vrednosti sa ostalim aktivnostima kao sveobuhvatnog sagledavanja
- Izuzetno je bitno da takva zbivanja prate mediji (pisani i elektronski) kako bi i šira javnost barem saznala o vrednostima i značaju područja
- Prezentacija „Čilim“ mali je delić u odnosu velikog opsega kućne radinosti i tradicionalnog zanatstva (grnčarstvo, rezbarstvo, izrada pokućstva od drveta, ručnog alata, vezova od vune i drugih dekoracija)

Zaključak je da nema savremene upravljačke vizije o zaštićenim područjima u kojima je turizam zasnovan na prirodi sa svim svojim pratećim elementima i sadržajima okosnica buduće samoodrživosti zaštićenih područja. Nužno je da se u bližoj i daljoj perspektivi napušta model finansiranja koji se zasnivaju na korišćenju mineralnih sirovina, eksploataciji šumskih resursa, i drugim oblicima privređivanja. To znači da pored državnih subvencija i međunarodnih donacija primarni izvor finansiranja zaštićenih područja trebao bi da se zasniva na unapređenju postojećih i kreiranju novih turističkih sadržaja i proizvoda, a koji nijesu u konfliktu sa prirodom. To u parku prirode Stara planina svakako nije slučaj.

Upravljanje prirodnim resursima

Upravljanje šumama je važna stavka jer često odražava dominaciju delatnosti Upravljača (JP Srbijašume), ponekad nije finansirano od strane Uprave za šume (Ministarstvo za poljoprivrednu i zaštitu životne sredine), već isključivo sosptvenih sredstava JP Srbijašume i veoma malo (100.000) od naknade.

Na osnovu finansiranja se vidi da je ova stavka primarna delatnost Upravljača i ne bi trebalo da se prikazuje u Programu, bar ne u ovom obimu.

I ako deluje da je srećna okolnost što je upravljačka funkcija i funkcija gazdovanja šumam u jednoj instituciji (racionalna i materijalna ušteda) ipak je nespojiva funkcija korisnika šumskih resursa i upravljača.

- Seče obnavljanja šuma i mere nege (neprimerenog intenziteta, obično drastično više od mogućeg) u suprotnosti su sa konceptom odriživog razvoja i očuvanja prirodnih dobara.
- Zdravstveno stanje šumskih kompleksa gde nema aktivnosti obnove i uzgoja je zadovoljavajuće. Tamo gde se vrše seče obnavljanja i zaštite – sanitарне seče stanje je alarmantno (seče kao metod obnove svuda je problematičan)
- Najveći problem obnavljanja šuma posle seča je **ŠUMSKI RED**. Program koji predviđa mnoge mere uspostavljanja optimalnog stanja slabo se ili nikako ne sprovodi. Oštećenja, prevršena, izvaljena stabla uopšte se ne uklanjuju iz šume kao i oštećena stabla prilikom vuče trupaca i oblovine po zemlji u pridanku – vratni koren.
- Prilikom vuče sortimenata po zemlji oštećuje se matični supstrat zemljишta kao i prizemna šumska vegetacija. Problem šumskog reda (čitaj nereda) još je drastičniji u autohtonim sastojinama četinara i šumskim kulturama. Zaostala nesložena granjevina, ovršci, izvaljena stabla, neokoroani panjevi posle seče i nekoranje – ljuštanje četinarskih sortimenata – trupaca osnovni su uslov pojave potkrnjaka koji vrlo brzo potprima obeležje kalamitetnih pojava, što dovodi do potpunog nestanka autohtonih vrsta četinara u zaštićenom području.



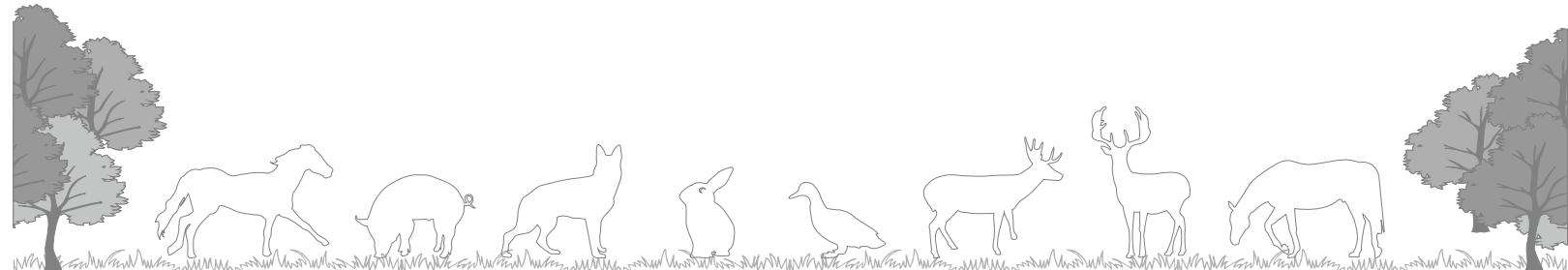
- Podizanje novih šuma sadnjom sadnica ili setvom semena shodno strukturi obraslog i neobraslog zemljišta u opsegu šuma ima prioritetni zadatak što je planom šumskih osnova detaljno sagledano, kako u desetogodišnjem obimu, tako i u godišnjem dinamičkom.
Međutim, o realizaciji ovih ideja može se reći da se od samog početka ide u pogrešnom smeru koji je prisutan i traje do današnjeg dana. Prva greška se vezuje za neobrasle površine koje nisu sagledane u osnovnoj nameni (poljoprivredno zemljište – livade, pašnjaci, visokoplaninske suvati) i šumska zemljišta. Zemljišta namenjena podizanju novih šuma sagledana su šumskom osnovom samo u vlasničkoj strukturi JP „Srbijašume“ dok mnogo veći deo državnog vlasništva nema nikakav namenski karakter. Realizovani obim radova redovno se evidentira u šumske osnove, prate ih određene mere nege i zaštite i čeka bolji–povoljniji ekonomski momenat, proredne seče ili seče namenskog karaktera (stubovi za vodove, građa, ogrev ...).
- Životna realnost je da ima masovnog sušenja novopodignutih šuma čiji se uzročnici, bili oni biotičke ili abiotičke prirode, bez obzira na strukturu vlasništva, niti registruju, niti permanentno prate i o tome izveštavaju nadležne institucije (Ministarstvo 1, 2, JP, Zavod za zaštitu prirode, Šumarski fakultet, Institut za šumarstvo ...).

Upravljanje lovnom i ribolovnom faunom

Gazdovanje po lovnoj osnovi predstavlja ipak disonantnost sa upravljanjem parkom prirode. Na teritoriji PP „Stara planina“ postoje dva lovišta (Stara planina I i II) u kojima se „gazduje u skladu sa Zakonom o divljači i lovstvu i Godišnjim programom gazdovanja lovištem“. Opet je nejasno zbog čega se ti troškovi prikazuju u Izveštaju, kada su površine lovišta jasno definisane i na njima se ne gazduje u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode, što je iz teksta vrlo jasno (2015. god). Takođe je napisano „Rad stručne službe je bio usmeren na aktivno sprovođenje godišnjeg plana upravljanja lovištem kao i na organizaciju turističkog i uzgojnog odstrela divljači.“

Pored toga „Formirana je baza podataka, razdeljena po vrstama divlje faune, tako da je dostupniji monitoring divljači, migracija iste, kao i evidentiranje retkih i zaštićenih vrsta u pomenutim lovištima (str. 9, 2017. god.).“ I postavljanje hraništa je takođe u lovištu.

Gazdovanje po ribolovnoj osnovi takođe nije spojivo sa upravljanjem parkom prirode. Ne može se ova privredna grana sagledavati samo za potrebe ribolova. Praćenje stanja ribolovnog fonda nedovoljno je i nestručno. Brojnost pojedinih vrsta rečnog fonda u opadanju, a pojedinih vrsta u totalnom nestajanju kao i rečni rak i brojne rečne školjke. Uzrok pomora i izumiranja pomenutih vrsta treba tražiti u nekontrolisanom ispuštanju supstanci koje se koriste za dezinfekciju ovaca od krpelja u površinske vode. Obično je vinovnik pomora rečne faune nepoznat, što kod pravilnog upravljanja i nadzora ne bi moglo da se dešava.



Zaštita, razvoj i upravljanje vodnim resursima.

Često je prikaz neinformativan, jer izuzev konstatacije da su izvršene sanacije porušenih mostova i rekonstrukcije iz sopstvenih sredstava Upravljača, nemaju prikazanu materijalnu vrednost. Za razliku od toga, imaju navedenu opremu koja je kupljena ili neki projekat pod ovom stavkom: kombinovane skip građevinske mašine (2016), projekat „Uticaj mreže šumskih puteva i vlaka na stepen erozije u PP“ sa Šumarskim fakultetom se ne vidi ko je finansirao ni koliko košta (2017), nabavljena je mini hidrometeorološka stanica za područje Jelovičke reke, a instalirana kod doma (šumarske kuće) na Širokim lukama.

Izrada katastra erodovanih i degradiranih površina u GJ Arbinje i GJ Široke luke, je blisko povezana sa veoma aktivnim šumarskim radovima u tim GJ, i nije trebala da se finansira u sklopu PP (2018), a dešava se i da se ista pozicija ponovi naredne godine (2019).

Valja dodati da ne postoji nikakva aktivnost u određivanju kvalitet i čistoća voda planinskih izvora i potoka zaslužuju bolji i kvalitetniji pristup.

Zaštita, razvoj i upravljanje poljoprivrednim zemljištem

Aktivnosti su „usmerene na proizvodnju hrane za divljač u lovištima ... (2015)“ što takođe ne bi bilo potrebe da se prikazuje, ako se ne navedu mesta koja su van lovišta i služe fauni koja se štiti, uz prikaz prihrane koja je ostavljena u lovištima i van njih. Takođe i prikaz finansijskih troškova za ovu poziciju. Generalno se iz godine u godinu sprovode samo aktivnost na pripremi hrane za divljač mahom u granicama lovišta. Šta je sa ostalim poljoprivrednim zemljištima u zaštićenom području?

Posebno ako se ima u vidu da su izvorni principi Studije o Staroj planini za proglašenje PP „Stara planina“ (2003) povratak ljudi na napušteno i već devastirano područje, povratak tradicionalnom životu sa osloncem na poljoprivredu prevashodno tradicionalno stočarstvo, stambeno graditeljstvo i održivom seoskom turizmu.

Na ovom problemu uopšte nije rađeno niti se na to poklanja adekvatna pažnja iako postoje par pionirske poduhvata u oživljavanju autohtonih vrsta u polunomadskom uzgoju. Ovakvi pokušaji pojedinaca su izvan saznanja upravljača ali sa znatnom potporom novčanih sredstava nadležnih ministarstava. Iznos i struktura podsticajnih sredstava upravljaču su potpuna nepoznanica.

Aktivnosti na korišćenju sporednih šumskih proizvoda

Ove aktivnosti se ne shvataju kompleksno, problemi upravljanja ovim resursima se ne prikazuju, kao ni finansijski troškovi.

Iz farmakognosijske studije lekovitog bilja Stare planine prof.dr. Tucakova, poznato je bogatsvo i raznovrsnost lekovitog bilja i šumskih plodova. Za izradu operativnog dokumenta i njegovu primenu upravljač nije zainteresovan. Izuzev kontrole berača u sezoni borovnice i brusnice nije sprovedena nikakva aktivnost. Izuzetno retka vrsta lincura (*Gentiana lutea*) koja je na crvenoj listi svetske flore za upravljača je nezanimljiva (ne radi na programima plantažiranja ili posebnim programima zaštite) kao i druge vrste vredne po brojnosti, mikrolokaciji, paleontološkoj vrednosti, stupnju razvoja i dr.



Zadaci i aktivnosti na monitoringu su od direktnog interesa za zaštitu što se vidi i iz finansiranja, koje je ostvareno dominantno od Ministarstva za poljoprivredu i zaštitu životne sredine i sredstava naknade koju ostvaruje Upravljač, izuzev za kupovinu i postavljanje video nadzora (samo Ministarstvo), koji je postavljen u lovištu (2015). U ovoj poziciji često je prikazivanje neadekvatnih ili aktivnosti koje su gotovo potpuno od značaja za razvoj šumske delatnosti. Kao primer iz 2017. godine se izdvajaju projekat „Uticaj mreže šumskih puteva i vlaka na stepen ... „, jeste važan, ali je taj projekat već prikazan u okviru tačke 3.3. i po svojoj sadržini u potpunosti je rezultat šumarskih aktivnosti, znači osnovne delatnosti Upravljača, pa se posledice koje zbog toga trpi PP sada i finansiraju od sredstava „ugroženog“. Osim toga, nejasno je zbog čega je podtačka 6) Monitoring degradacionih erozivnih procesa, prikazan mimo projekta a i finansirana, kada se preklapa sa II fazom projekta – Terenski istražni radovi, pa ispada da su dva puta finansirane iste aktivnosti, većinski iz naknada. Takođe i Monitoring sušenja šuma u G.J. „Arbinje“ i G.J. „Topli Do“ koji se sprovodi nekoliko funkcioniše uglavnom u praćenju pojave, nego sanacije stanja i povratka prvočitnoj nameni.

Prioritetni zadaci naučnoistraživačkog i obrazovnog rada se gotovo po pravilu kopira, odnosno prikazuje kroz potpuno iste aktivnosti kao i prethodnih godina (2015-2019) uz neznatne varijacije. U ovom poglavlju bi u buduće trebalo da se piše i o saradnji sa sličnim institucijama iz susedne NR Bugarske kao i plodotvornija razmena dosadašnjih iskustava operativnog tipa, a i vid i obim naučnog istraživanja; Edukacija dece školskog uzrasta po modelu „Škola u prirodi“ na svim lokacijama seoskih škola sa temama primereno interesovanju i uzrastu dece; ili razvoj privrednih grana u funkciji seoskog turizma; ...

Planiranje, izgradnja i uređenje područja

Ova pozicija često nema jasno iskazane lokacije gde su izvršene aktivnosti i utrošena finansijska sredstva, za razliku od datog predmeta radova.

Za sve tipove staza prikazani su materijalni troškovi iz radnje bez pomena korišćenja, rentabilnosti i bez ekonomsko-finansijske analize. Isti način prikaza (status i razvoj) dele i:

- Pokretni informativni centar
- Ulazne stanice
- Info table i putokazi
- Nastrešnice
- Održavanje puteva i staza
- Održavanje izgradnje ostalih objekata

Dodatno otežava uvid i detaljno prikazivanje stavki šta nije urađeno čak i sa tabelama- finansijskim sredstvima 0, za: Uređenje puta Radičevac do radilišta ŠU „Knjaževac“; adrenalinska biciklistička staza Temska – Mrtvački most; pešačko biciklistička staza u blizini CP „Vrelo“; Izgradnja adrenalin parka u blizini CP „Vrelo“; Rekonstrukcija zgrade na Vzganici; Uređenje putokazne signalizacije (odbijena ponuda TO Pirot)(2018. god).



U izveštajima se može sresti i samo pobrojan mobilijar (2017. god): putokaz (2 kom), sto sa nastrešnicama (2 kom), klupe (4 kom), korpe za otpadke (4 kom), uređenje ložišta za piknik (2 kom), pešačke staze 2 km. Zbog toga ostaje nejasno gde su uređene pešačke staze.

Nema mapa sa prikazom lokacija staza i pozicija vidikovaca i mobilijara.

Saradnja sa lokalnim zajednicama, je u većini vrlo slabo pomenuta, a kad je obrađena onda se svodi na saradnju sa pojedinačnim domaćinstvima. Iz ovog poglavlja se shvata položaj lokalne zajednice i želja upravljača da održi model konzervativnog upravljanja.

Promocija vrednosti PP se često daje uniformno, sa podacima koji se kopiraju. Upravljanje posetiocima se prikazuje bez okvirne brojke posetilaca, a izrazi *veliki broj posetilaca, meta posetilaca iz zemlje i inostranstva* ne odražavaju stanje, kako je lepo dato za ultra maraton oko 800 posetilaca (2017. god). Često se daje tekst identičan sa tekstrom iz prethodnih godina i bez okvirne brojke posetilaca. Ipak za ultra maraton bilo isto posetilaca 2019. kao i 2018. oko 800 posetilaca, a za sportski ribolov preko 1000. I na osnovu ova dva podatka se zapaža povećanje pritiska na određenim punktovima, što bi trebalo uzeti u obzir pri izradi Programa za narednu godinu.

Na kraju, valja reći da je Uredba o utvrđivanju Prostornog plana područja Parka prirode i turističke regije Stare planine (2008) samo spomenuta kao akt ali nema nikakve analize njene realizacije makar i na afirmisanim destinacijama Babin Zub, ... ili je uopšte nije ni bilo. Ako bi Upravljač pristupio sa nezavisne pozicije, a ne kao šumarska organizacija, onda bi program zaštite morao da bude u korelaciji sa prostorno planskom dokumentacijom parka prirode, a prostorni planovi grada Pirota i opština Dimitrovgrad, Knjaževac i Zaječar komentarisani u posebnom poglavlju koje bi služilo kao korektivni faktor i uputstvo lokalnoj samoupravi.



Zaključak

Kroz analizu smo dali naš osvrt na pojedine delove godišnjih programa. Mišljenja smo da su godišnji programi manjkavi i prepuni nedostataka. Za kraj izdvojimo možda i najveći nedostatak. Godišnji programi upravljanja parkom Stara planina morali bi da sadrže indikatore preko kojih bi čitalac izveštaja mogao da dobije bolju sliku o stanju prirode na teritoriji parka. Na primeru parkova u Škotskoj to bi moglo da izgleda ovako:

1. Površina i stanje šume

Površine pod šumom proširene za 2000 hektara do 2023

2. Površina i stanje obnovljenog tresetišta

2000 hektara obnovljenog tresetišta do 2023. godine

3. Procenat označenih lokacija u povoljnem stanju

Povećanje sa osnovnog stanja za 2017. godinu sa 86% označenih lokacija na 90% do 2023. godine

4. Procenat vodnih resursa koji postižu barem dobro ekološko stanje

Povećanje sa osnovne linije za 2016. od 44% na 59% do 2023. godine

5. Procenat ljudi koji putuju u park i oko njega javnim ili aktivnim prevozom

›Smanjiti udeo koji stiže automobilom sa početne vrednosti Ankete posetilaca za 2015/16. Godinu od 85%

›Smanjiti udeo istraživanja parka automobilom sa osnovnih podataka Ankete posetilaca za 2015/16. Godinu od 62%

›Povećati udeo istraživanja pešice, organizovanim putem i biciklama iz ankete posetilaca 2015/16 za 30%.

6. Procenat ljudi koji učestvuju u aktivnoj rekreaciji

Povećati sa osnovnih podataka Ankete posetilaca za 2015/16 od 24% za aktivni sport i 49% za hodanje na niskom nivou

7. Ukupna vrednost ekonomije posetilaca

Povećanje sa osnovnog nivoa za 2016. od 3,4 miliona do 4,0 miliona 2023. godine

8. Izvešteno javno iskustvo o naseljima i pejzažima parka

Povećanje udela ljudi koji prijavljuju kvalitetno iskustvo

9. Broj volontera i sati volontera

Povećanje za 20% u odnosu na osnovnu liniju 2017/18 do 2023

10. Broj mlađih ljudi koji imaju iskustvo učenja na otvorenom u parku prirode.

Najmanje 2500 mlađih ljudi godišnje tokom perioda Plana

11. Broj izgrađenih novih domova i udio pristupačnih domova

375 domova tokom perioda Plana, uz minimalno 25% domova po pristupačnim cenama

12. Broj projekata koji pružaju dobro osmišljena, održiva mesta

Isporuka u 3 zajednice godišnje po planu

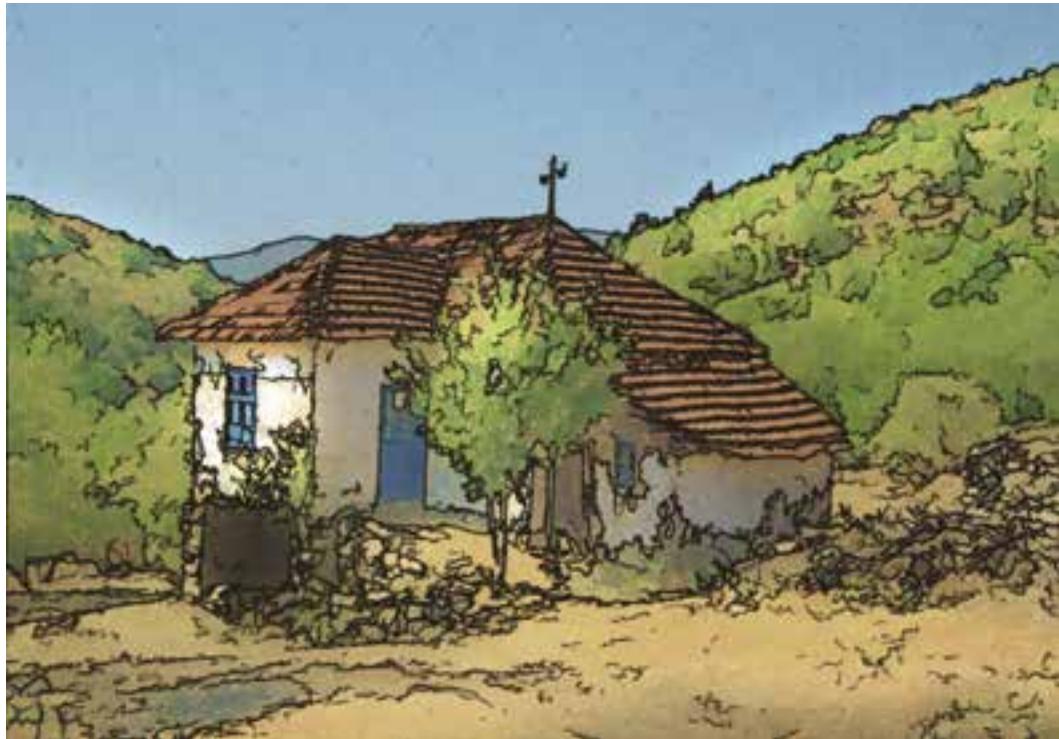
13. Broj realizovanih projekata identifikovanih od strane zajednice

Realizovani zajednički projekti - 3 projekta po Akcionom planu zajednice do 2023

14. Broj mogućnosti za razvoj novih veština iz projekata u parku

Povećane mogućnosti za razvoj novih veština u parku tokom perioda Plana

Uz uvođenje indikatora za ostvarivanja planova može se doći do kvalitetnijeg pomaka i u samom upravljanju.





Društvo za zaštitu životne sredine „Stara Planina“

Midžorska 31 · Pirot · Srbija

e-mail: drustvostaraplanina@gmail.com

www.drustvostaraplanina.org

060 0193967

„Ova publikacija je nastala u okviru projekta Beogradske otvorene škole „Zeleni inkubator“, koji se sprovodi uz finansijsku podršku Evropske unije, Kancelarije za saradnju sa civilnim društvom i Fondacije Fridrih Ebert. Stavovi i mišljenja autora izneti u ovoj publikaciji ne predstavljaju zvanične stavove Evropske unije, Kancelarije za saradnju sa civilnim društvom, Fondacije Fridrih Ebert ni Beogradske otvorene škole, i za njih je isključivo odgovoran autor“.